

"כל השומע יצחק לי"

שרה אמנו השיגה בנבואה כי בגאולה העתידה דוקא יצחק שמדתו דין ילמד זכות על ישראל

ביאור, מדוע באמת קרא הקב"ה את שמו "יצחק" על שם הצחוק בלשון עתיד.

עוד ראוי להתבונן על פי הידוע כי שמו של אדם מורה על מהותו ובחינתו, כמו ששינינו בגמרא (ברכות ז:): "דשמא גרים". וכן מבואר במדרש (ילקוט שמעוני ישעיה סימן תמט): "אילו זכו הדורות היה הקב"ה קורא שם לכל אחד ואחד, ומשמו היו יודעים את טיבו ואת מעשיו". נמצא לפי זה כי כאן שהקב"ה בעצמו קרא את שמו יצחק, כמו שאמר לאברהם: "שרה אשתך יולדת לך בן וקראת את שמו יצחק", עלינו לדעת משמו "את טיבו ואת מעשיו", וצריך ביאור מהו הקשר בין שמו לטיבו ולמעשיו.

שאלה זו מתעצמת לפי מה שמבואר בכל הספרים הקדושים ומקור הדבר בזהר הקדוש (פרשת תרומה קעו), כי אברהם אבינו עבד את ה' במדת החסד, יצחק אבינו עבד את ה' במדת הגבורה בבחינת (בראשית לא-מב): "פחד יצחק", ואילו יעקב אבינו עבד את ה' במדת תפארת שהיא מדת הרחמים. לפי זה צריך ביאור, מאחר שיצחק אבינו מדתו דין וגבורה, מדוע בחר הקב"ה לקרוא את שמו "יצחק" על שם הצחוק והשמחה, שהוא לכאורה היפך מהותו ומדתו דין וגבורה.

יצחק שנוולד למעלה מן הטבע סלל הדרך להנהגת ישראל למעלה מהטבע

ונראה לבאר הענין בזה על פי מה שכתוב בפרשת לך לך (שם טו-ג): "ויאמר אברם הן לי לא נתתה זרע והנה בן ביתי יורש אותי, והנה דבר ה' אליו לאמר, לא יירשך זה כי אם אשר יצא ממעיך הוא יירשך, ויוצא אותו החוצה ויאמר הבט נא השמימה וספור הכוכבים אם תוכל לספור אותם, ויאמר לו כה יהיה זרעך".

ופירש רש"י (שם ה): "ויוצא אותו החוצה, לפי פשוטו הוציאו מאהלו לחוץ לראות הכוכבים. ולפי מדרשו אמר לו [הקב"ה לאברהם], צא מאצטגנינות שלך שראית במזלות שאינך עתיד

הקב"ה בציון בגאולה העתידה, "אוה למושב לו", ישיב הקב"ה אותיות או"ה למקומן.

והנה בימי אברהם הגם שעמלק עדיין לא היה קיים בעולם, עם כל זאת לפני שפרסם אברהם בעולם את האמונה הטהורה בה' אלקי עולם, מחמת הכפירה הגדולה ששלטה בעולם, חסרו גם כן אותיות או"ה מן כס"א ומהשם הוי"ה, אולם אחרי שקיים אברהם מצות מילה בעצם היום בפרסום גדול, חזרו אותיות או"ה למקומן והיה הכסא שלם והשם שלם. הנה כי כן זהו ביאור הרמז: "וירא אליו הוי"ה, סופי תיבות או"ה", כי על ידי המילה חזרו אותיות או"ה למקומן. אלו דבריו הקדושים.

"ותאמר שרה צחוק עשה לי אלקים"

כדרכה של תורה הנדרשת בשבעים פנים, רחש לבי דבר טוב לבאר מה שרמזו הכתוב כאן על אותיות או"ה, שיחזרו למקומן בגאולה העתידה אחרי שימחה שמו של עמלק מתחת השמים, על פי מה שנשים לב להתבונן במה שכתוב בפרשתנו בלידת יצחק (שם כא-ג): "ויקרא אברהם את שם בנו הנולד לו אשר ילדה לו שרה יצחק... ותאמר שרה צחוק עשה לי אלקים כל השומע יצחק לי".

ופירש רש"י: "יצחק לי, ישמח עלי". והתכוונה בכך למה שכבר אמר הקב"ה לאברהם אבינו בפרשת לך לך (שם יז-ט): "ויאמר אלקים אבל שרה אשתך יולדת לך בן וקראת את שמו יצחק, והקמותי את בריתי אתו לברית עולם לזרעו אחריי". ופירש רש"י: "וקראת את שמו יצחק, על שם הצחוק".

אולם עדיין צריך ביאור, מהי המשמעות של הצחוק המיוחד שנוולד בעולם, עד כדי כך שהקב"ה צוה לאברהם לקרוא בשם "יצחק" לבן שתוליד לו שרה. עוד צריך ביאור מה שכפלה שרה את לשונה לומר: "צחוק עשה לי אלקים, כל השומע יצחק לי". הן אמת כי יתכן שרצתה ליישב בזה הטעם שנקרא "יצחק" עם י' בראש שהוא לשון עתיד, ולא בשם "צחוק" שהוא לשון הווה, אולם הא גופא צריך

בפרשתנו פרשת וירא דבר בעתו מה טוב להתבונן, במה שפתח הכתוב בפרשתנו בפסוק (בראשית יח-א): "וירא אליו ה' באלוני ממרא והוא יושב פתח האהל כחום היום". ופירש רש"י: "כחום היום, הוציא הקב"ה חמה מנרתיקה שלא להטריחו באורחים, ולפי שראהו מצטער שלא היו אורחים באים, הביא המלאכים עליו בדמות אנשים".

ויש לתמוה הפלא ופלא, שהרי ברור שהקב"ה המגיד מראשית אחרית, כבר ידע מראש שאברהם בעל החסד יצטער מאד אם לא יבואו אורחים, אם כן מה ראה על ככה להוציא תחילה חמה מנרתיקה שלא להטריחו באורחים, ואחר כך כשראה שהוא מצטער הביא לו את המלאכים כאורחים.

"וירא אליו ה' סופי תיבות או"ה"

פתח דברינו יאיר לבאר כמציץ מן החרכים מעט מזעיר כוונתו של הקב"ה, על פי מה שכתב "בעל הטורים" רמז הכתוב: "וירא אליו הוי"ה, סופי תיבות אן"ה, מלמד שאנו לשכון באהלו של אברהם". כפי הנראה התכוון לרמז בזה, כי אחרי שקיים אברהם מצות מילה והסיר את הערלה, השתוקק הקב"ה להשרות את שכינתו באהלו בקביעות.

אולם בא וראה מה שמצינו ב"ישמח משה" ביאור נשגב על רמז זה, על פי מה שכתוב בסוף פרשת בשלח (שמות יז-טז): "ויאמר כי יד על כס י"ה מלחמה לה' בעמלק מדור דור". ופירש רש"י: "מהו כס ולא נאמר כסא, ואף השם נחלק לחציו, נשבע הקב"ה שאין שמו שלם ואין כסאו שלם, עד שימחה שמו של עמלק כולו, וכשימחה שמו יהיה השם שלם והכסא שלם".

נמצא שכל זמן ששמו של עמלק קיים, חסרות אות א' מן כס"א וב' אותיות ו"ה משם הוי"ה שהן אותיות או"ה, ובגאולה העתידה כשימחה שמו של עמלק יחזרו אותיות אלו למקומן. לפי זה מפרש המהרש"א (מנחות פז:): מקרא שכתוב (תהלים קלב-ג): "כי בחר ה' בציון אוה למושב לו". פירוש, כשיבחר

להעמיד בן, אברם אין לו בן, אבל אברהם יש לו בן, וכן שרי לא תלד אבל שרה תלד, אני קורא לכם שם אחר וישתנה המזל. דבר אחר הוציאו מחללו של עולם והגביהו למעלה מן הכוכבים, וזהו לשון הבטה מלמעלה למטה".

כאשר נתבונן במקור הדברים במדרש תנחומא (פרשת שופטים אות יא) נשכיל להבין, כי גם הפירוש השני של רש"י שהוציא הקב"ה את אברהם: "מחללו של עולם והגביהו למעלה מן הכוכבים", היה כדי להראות לו בכך שהוא נמצא למעלה מהכוכבים והמזלות ושולט עליהם. והנה הוא מאמר המדרש על הפסוק (דברים יח-טז): "כי הגויים האלה אשר אתה יורש אותם אל מעוננים ואל קוסמים ישמעו, ואתה לא כן נתן לך ה' אלקיך".

"ואתה לא כן, מדבר באברהם שהיה רואה באיסטרולוגין, שהיה המזל אומר לו שאין אברם ולא שרי מולידין, מה עשה להם הקב"ה... ויוצא אותו החוצה ויאמר הבט נא השמימה, העלה אותו למעלה מכיפת הרקיע... צא מן המדה אברם אינו מוליד אברהם מוליד, שרי אינה מולדת שרה מולדת.

ויוצא אותו החוצה, אמר לו [הקב"ה], הרי אתה למעלה מן המזל, מי גדול ממני, לא אתה שאתה למעלה ממנו, הבט נא השמימה... כאדם שהוא מביט מלמעלה למטה... ויאמר לו כה יהיה זרעך, מיד והאמין בה'. אמר להם משה [לישראל], מה אברהם הניח את המזל ולא היה עוסק בו, אף אתה לא כן נתן לך ה' אלקיך".

יומתק לפרש בזה מה שאמר הקב"ה לאברהם: "כה יהיה זרעך", כי בכך ביקש הקב"ה ללמדו יסוד גדול בהנהגת ישראל בכל הדורות, כי כמו שאברהם אבינו שהיה היהודי הראשון בעולם, שממנו התחילה שלשלת הקדושה של כלל ישראל בכל הדורות, לא היה מסוגל להוליד את יצחק בנו רק על ידי שהעלה אותו הקב"ה למעלה מהנהגת הטבע, כך הקיום של ישראל במשך כל הדורות הוא למעלה מדרך הטבע.

וזהו ששינינו בגמרא (שבת קנו:): "מניין שאין מזל לישראל, שנאמר ויוצא אותו החוצה, אמר אברהם לפני הקב"ה... רבונו של עולם נסתכלתי באיצטגנינות שלי ואיני ראוי להוליד בן, אמר ליה, צא מאיצטגנינות שלך שאין מזל לישראל". הנה כי כן זהו שאמר הקב"ה לאברהם אבינו כשהעלה אותו למעלה מהכוכבים והמזלות: "כה יהיה זרעך", שגם הם לא יוכלו להתקיים בדרך הטבע, כי אם על ידי שיהיו דבוקים בהקב"ה שיעלה אותם למעלה מהנהגת הטבע.

ותאמר שרה צחוק עשה לי אלקים - שם אלהים בגימטריא הטבע עשה לי שמחה ללדת שלא כדרך הטבע

אברהם ושרה התחילו לטוות את שרשרת הקדושה של כלל ישראל במשך כל הדורות למעלה מדרך הטבע

הגר"א מווילנא: "כל המזלות הם נגדיים לישראל", לכן הוליד אברהם את יצחק למעלה מכל המזלות

יערות דבש: "המזל שונא לישראל", והטעם לכך כדי שיעסקו ישראל בתורה ויתעלו בכך למעלה מהמזלות

"כל המזלות הם נגדיים לישראל"

ומה נפלאים הם דברי מאורו של עולם הגר"א מווילנא זי"ע בפירושו על מגילת אסתר בפסוק (אסתר ג-ט): "הפיל פור הוא הגורל לפני המן", שלמד ממה שזכה אברהם להוליד את יצחק שלא בדרך הטבע אלא למעלה מהנהגת הכוכבים והמזלות, כי כל המזלות מתנגדים לישראל, וכל הצלחתם היא רק כשעולים למעלה מן המזלות, הנה הדברים בלשון קדשו:

"ידוע שאין מזל כלל לישראל ברקיע, וכל המזלות הם נגדיים לישראל, והיינו שעל פי המזלות לא היה ראוי להיות בן לאברהם אבינו ע"ה, שראה באצטגנינות שלו שאין ראוי להיות לו בן, אך שהקב"ה הגביה אותו למעלה מן המזלות, ואמר לו הקב"ה כה יהיה זרעך, ונתן לו מסטרא דדוכרא, ואם כן לפי המזלות לא היו ראויין ישראל להיות כלל בעולם, ומאין יהיה להם מזל לישראל".

רעיון נשגב זה של הגר"א מתאים להפליא עם דברות קדשו של הגה"ק רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל ב"יערות דבש" (חלק ב' דרוש יד) שמתבטא בחריפות: "המזל שונא לישראל... כי לפי המזל אין אברהם ושרה ראויים להוליד, וכל תולדותיהם לפי המזל לאבד ולעקר ח"ו קאי".

ויש להוסיף תבלין לבאר הטעם שהמזל שונא לישראל, על פי מה שביאר ה"בני יששכר" (ניסן מאמר ד' דרוש ה' על דרך הדרוש) שיש לישראל הכח להתעלות על המזלות והטבע, על ידי דביקותם באותיות התורה שהקב"ה ברא בהן את הטבע והמזלות, כמבואר במדרש (ב"ר א-א): "היה הקב"ה מביט בתורה ובורא את העולם". על כן כאשר ישראל דבוקים באותיות התורה שהן למעלה מן המזלות, יש בידם הכח לשנות את המזלות.

הנה כי כן הרווחנו להבין הטעם לדברי הגר"א: "כל המזלות הם נגדיים לישראל", או

כדברי ה"יערות דבש": "המזל שונא לישראל", כי הכוכבים והמזלות משתוקקים שיתעלו ישראל להתדבק באותיות התורה, כדי שישפיעו להם חיות של קדושה מאותיות התורה שבהן נבראו, לכן כאשר ישראל נופלים ח"ו תחת הנהגת הכוכבים והמזלות הם שונאים אותם, כדי שלא יצליחו כלל תחת הנהגת המזלות, וישכילו להבין מזה שהם צריכים לעסוק בתורה, כדי שיתעלו שוב מעל הנהגת הכוכבים והמזלות.

"צחוק עשה לי אלקים" אלהים בגימטריא הטבע

הנה מה טוב ומה נעים לבאר בזה מה שאמרה שרה אמנו בלידת יצחק אבינו: "ותאמר שרה צחוק עשה לי אלקים", על פי יסוד גדול שלמדנו ממשנתו ההוראה של הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זי"ע בספרו "סור מרע ועשה טוב" (סוף הספר ד"ה אמנם יכול להיות), ותוכן דבריו הקדושים הוא לפי מה שמבואר בספרים הקדושים ומקור הדברים ב"פרדס רמונים" להרמ"ק (שערי יב פרק ב), כי הנהגת הטבע שורשה משם אלהים בגימטריא הטבע, והנהגת הנס למעלה מן הטבע שורשה מן השם הוי"ה המהוה כל ההיות.

נמצא לפי זה כי כשאדם עוסק בעניני העולם הזה בדרך הטבע, הרי הוא עלול לעורר ח"ו על עצמו מדת הדין משם אלקים שממנו הנהגת הטבע. לכן העצה על כך היא שלא ישים את בטחונו בפעולת הטבע, אלא ישים את בטחונו בשם הוי"ה המהוה כל ההיות למעלה מדרך הטבע, ועל ידי זה נמתק הדין משם אלקים.

על פי האמור הוא מוסיף לבאר מה שמבואר בזוהר הקדוש (פרשת וארא כה) על הפסוק (שמות ו-ז): "ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלקים וידעתם כי אני ה' אלקיכם". שכל אחד מישראל צריך לייחד ב' שמות הוי"ה אלקים, כמו שכתוב (דברים ד-טז): "וידעת היום והשבות אל לבבך כי

וכבר תמהו המפרשים על כך, כמו שהביא בשל"ה הקדוש (פרשתנו תורה אור אות ה ד"ה דרך שלישי) בלשון קדשו:

"ורבים שואלים, הלא הסברא הוא להיפך, כי אברהם מדת החסד, ויצחק הוא מדת הדין, ויעקב כלול מחסד ודין, ואם כן איך אמר שיתגלגל הטוב האמתי על ידי יצחק. אבל השואלים לא מחכמה שאלו, דע כי היא הנותנת, כי ביצחק שהוא מדת הדין המדוקדק, זה גורם למעלה העתידה שנהיה בני עליון".

והאריך השל"ה לבאר ענין זה בדרך הסוד כדרכו בקדוש, ודברי תורה כפטיש יפוצץ סלע, ואענה גם אנא זעירא דמן חברייתא חלקי לבאר ענין זה, על פי מה שפירש ה"אלשיך" הקדוש בפירושו "רוממות אל" על תהלים דברי נעים זמירות ישראל (תהלים סז-ב): "אלקים יחננו ויברכנו יאר פניו אתנו סלה". והנה לשון קדשו:

"כי לפעמים מדת הרחמים היא תטיב, ולפעמים גם מדת הדין שמתהפכת לרחמים, וההפך כי בהיות על ידי מדת הרחמים בלבד, לא יתמיד, כי אפשר תקטר מדת הדין, אך בהיות שגם מדת הדין מסכמת תתמיד בעצם הטובה, וזה יאמר אשר נבקש הוא, כי מדת אלקים שהוא מדת הדין יחננו וגם יברכנו, ועל ידי כן תתמיד הטובה, כי יאר פניו אתנו סלה".

נמצינו למדים מזה יסוד גדול, כי כאשר זוכה האדם בדין רק מצד מדת הרחמים, כי אז הטובה לא תתמיד מחשש שמא תתעורר מדת הדין לקטר עליו, אבל אם גם מדת הדין מסכימה עם מדת הרחמים, כי אז הטובה היא תמידית בבחינת: "אלקים יחננו ויברכנו יאר פניו אתנו סלה".

מעתה יש לומר כי בגאולה העתידה שהיא גאולה שאין גלות אחריה, יעלה ברצון ה' לזכות את ישראל לנצח נצחים, והנה אם היה הקב"ה מזכה את ישראל, רק על ידי הלימוד זכות של אברהם שמדתו חסד והלימוד זכות של יעקב שמדתו רחמים, כי אז לא היתה הטובה נמשכת לתמיד, שהרי יש חשש שמא תתעורר מדת הדין לקטר על ישראל.

לכן יסבב הקב"ה שאברהם בעל החסד ויעקב בעל הרחמים לא ימצאו זכות על ישראל, ודוקא יצחק שמדתו דין ילמד זכות על ישראל לזכותם גם מצד הדין, והנה אחרי שיצחק בעל הדין ימצא זכות על ישראל, הרי ברור שגם אברהם ויעקב שהם מצד החסד והרחמים יסכימו לכך, ועל ידי זה יצאו ישראל זכאים גם מצד מדת הדין, כדי

הקב"ה קרא את שמו "יצחק" לשון שמחה אף שמדתו דין, לרמז כי רק הוא עתיד ללמד זכות על ישראל

ישוב הפליאה: איך יתכן שמכל האבות הקדושים דוקא יצחק שמדתו דין ילמד זכות על ישראל לעתיד לבוא

אלשיך הקדוש: "אלקים יחננו ויברכנו", אם הברכה היא ממדת הדין, "יאר פניו אתנו סלה", יש לה קיום נצחי

הקב"ה רצה שבגאולה העתידה דוקא יצחק שמדתו דין ללמד זכות על ישראל כדי שהגאולה תהיה נצחית

אותנו לצחוק על הטבע, ולהאמין שאנו תלויים בהנהגת ה' למעלה מן הטבע.

"כל השומע יצחק לי" בגאולה העתידה בזכות יצחק

בדרך זו במסילה נעלה לבאר מה שכפלה שרה אמנו לומר בלידת יצחק: "צחוק עשה לי אלקים, כל השומע יצחק לי", כי התכוונה ליישב בזה מה שצוה הקב"ה לקרוא את שם בנם "יצחק" שהוא לשון עתיד, ולא בשם "צחוק" שהוא לשון הווה, אבל הענין בזה כי בשם "יצחק" רמז הקב"ה על השמחה הגדולה שהוא עתיד להביא על כל ישראל, כמו שגילו לנו חכמינו ז"ל בגמרא (שבת פט:):

"לעתיד לבוא יאמר לו הקב"ה לאברהם בניך חטאו לי, אמר לפניו רבונו של עולם ימחו על קדושת שמך, אמר [הקב"ה], אימר ליה ליעקב דהוה ליה צער גידול בנים, אפשר דבעי רחמי עליהו. אמר ליה [הקב"ה ליעקב], בניך חטאו, אמר לפניו, רבונו של עולם ימחו על קדושת שמך. אמר [הקב"ה], לא בסבי טעמא ולא בדרדקי עצה, [באברהם הזקן אין טעם, וביעקב הקטן אין עצה, איך להציל את ישראל].

אמר לו [הקב"ה] ליצחק, בניך חטאו לי, אמר לפניו, רבונו של עולם בני ולא בניך, בשעה שהקדימו לפניך נעשה לנשמע קראת להם בני בכורי, עכשיו בני ולא בניך, ועוד כמה חטאו, כמה שנותיו של אדם שבעים שנה, דל עשרין דלא ענשת עליהו פשו להו חמשיין, [תוריד עשרים שנה שאין אתה מעניש עליהם נשאר חמשים שנה], דל כ"ה דלילותא פשו להו כ"ה, דל תרתי סרי ופלגא דצלווי ומיכל ודבית הכסא פשו להו תרתי סרי ופלגא, [תוריד י"ב שנה ומחצה מזמני תפלה אכילה ובית הכסא נשאר רק י"ב שנה ומחצה], אם אתה סובל את כולם מוטב, ואם לאו פלגא עלי ופלגא עליך".

ה' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד". לפי האמור הכוונה בזה, כי כשאדם פועל בדרך הטבע ששורשו משם אלהים, יבטח רק בשם הוי"ה שלמעלה מן הטבע שמנהיג את הטבע, ובכך הוא מייחד את ב' שמות הוי"ה אלקיים וממתיק בזה את הדין.

יסוד זה בענין המתקת הדין על ידי השילוב של פעולת הטבע עם בטחון בה', מצינו גם ב"זרע קודש" להרה"ק מראפשיץ זי"ע (פרשת חקת) בלשון קדשו:

"פעולת המתקת הדינים הוא על ידי שלא יאמין בדרך הטבע כלל, כי אלהים גימטריא הטב"ע, וצריך להאמין בלמעלה מהטבע בחינת ה' ניסי, להאמין בהשגחתו הנפלאה שלא על פי הטבע... אבל כשח"ו אינו מאמין כך ונופל בדרך הטבע אל השכל, אדם שמשגיג רק הטבע אז ח"ו דינים מתגברים עליו משם אלהים שגימטריא הטב"ע".

מעתה יאירו עינינו וישמח לבנו להבין מה שאמרה שרה אמנו בלידת יצחק: "צחוק עשה לי אלקים", כי מאחר שיצחק נולד שלא כדרך הטבע, כי אברם אינו מוליד ושרה היתה עקרה, ובכך הראה הקב"ה כי המשכת השרשרת של כלל ישראל מאברהם ושרה היא למעלה מדרך הטבע, על ידי זה "צחוק עשה לי אלקים", כי השם אלהים שממנו הנהגת הטב"ע, עשה שמחה לאברהם ושרה במה שהראה שהם למעלה מן הטבע.

ויש להוסיף תבלין לבאר מה שאמרה: "צחוק עשה לי אלקים", כי הן אמת שהוא לשון שמחה, אולם מדוע באמת קרא הקב"ה את שמו "יצחק" שהוא לשון צחוק, ולא בשם שהוא מלשון שמחה. לפי האמור יש לומר שביקש הקב"ה ללמדנו, שאיש ישראל העוסק בתורה ובמצוות צריך לצחוק על הטבע עצמו, ולהאמין רק בה' שהוא למעלה מן הטבע. וזהו שאמרה "צחוק עשה לי אלקים", שהוא לשון שמחה, אבל יש בזה גם המשמעות שלימד

שהטובה תימשך לנצח נצחים בבחינת: "אלקים יחננו ויברכנו יאר פניו אתנו סלה".

וקראת את שמו יצחק על השמחה שיביא בגאולה העתידה

הנה כי כן יומתק להבין מה שאמר הקב"ה לאברהם בפרשת לך לך על לידת יצחק: "ויאמר אלקים", שהוא מדת הדין לאברהם שמדתו חסד, "אבל שרה אשתך יולדת לך בן" - "לך" דייקא אף שמדתך חסד תוליד בן שמדתו דין, אמנם כדי שלא תצטער על כך אני אומר לך, "וקראת את שמו יצחק", בלשון עתיד, כי הוא עתיד להביא צחוק ושמחה לישראל בגאולה העתידה, "והקמות את בריתי אתו לברית עולם לזרעו אחריו", כי בגאולה העתידה יקים ה' ברית עולם עם ישראל, בזכות לימוד הזכות של יצחק שמדתו דין.

בדרך המלך נלך לפרש לפי זה מה שכתוב בפרשתנו: "ויקרא אברהם את שם בנו הנולד לו אשר ילדה לו שרה יצחק", כמו שצוה לו הקב"ה. מוסיף על כך הכתוב, כי שרה אמנו שהיתה נביאה, כמו שכתוב (בראשית כא-יב): "כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה". ופירש רש"י: "בקול רוח הקודש שבה, למדנו שהיה אברהם טפל לשרה בנביאות". לכן השיגה גם כן ברוח קדשה ענין זה, שנקרא שמו יצחק משום שלעתיד לבוא יביא צחוק ושמחה על ישראל בלימוד זכות שילמד עליהם.

וזהו שאמרה שרה אמנו בכפל לשונה: "צחוק עשה לי אלקים", דוקא השם אלהים שהוא בגימטריא הטב"ע עשה לי צחוק ושמחה, שיחד עם אברהם אוכל להוליד שלא כדרך הטבע, ועל ידי זה נמשך צחוק לישראל בכל הדורות, שיזכו להנהגה ניסית למעלה מדרך הטבע. אולם לפי זה עדיין צריך ביאור מה שצוה הקב"ה לקראו "יצחק" בלשון עתיד.

לכן הוסיפה לבאר ענין זה באומרה: "כל השומע יצחק לי", רמזה בכך על הגאולה העתידה שעתידי הקב"ה לתקוע בשופר, כמו שכתוב (ישעיה כז-ג): "והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול", וזהו שאמרה: "כל השומע", כל מי שיזכה לשמוע קול שופר בגאולה העתידה, שאז ישפוט הקב"ה את

ישראל, "יצחק לי", ישמח לשרה שזכתה להוליד את יצחק שילמד זכות על ישראל.

ומה מאד שמחתי למצוא מקור לביאור זה ב"זרע קודש" להרה"ק מראפשיץ זי"ע (מועדים סוכות יום ב' באושפיזא של יצחק), ואעתיק קצת מלשון קדשו:

"טובה תוכחת מגולה מאהבה מוסתרת (משלי כז-ה), זה מדת יצחק שמדתו מדת פחד, ובאמת הוא יהיה המליץ לעתיד עלינו מגודל אהבתו לו יתברך שמו ולישראל... ושרה ראתה זה ברוח הקודש, ולכן אמרה כשנתבשרה ממנו צחוק עשה לי אלקים, שעל ידי הדין בא שמחה, שראתה שיהיה לה בן כזה שמורה וגורם שמחה".

הוצאת חמה מנרתיקה היא גילוי האמת בלי הסתר פנים

בדרך המלך נלך לבאר בזה מה שהוציא הקב"ה חמה מנרתיקה כדי שלא להטריח את אברהם באורחים, על פי מה ששינו בגמרא (נדרים ח:): "אין גיהנם לעולם הבא, אלא הקב"ה מוציא חמה מנרתיקה, צדיקים מתרפאין בה ורשעים נידונין בה". ופירש ב"ערוגת הבשם" (פרשת דברים ד"ה אלה הדברים הב') הכוונה בזה, כי אור השמש הוא כינוי לאור האמת, על דרך שכתוב (שמות כב-ב): "אם זרחה השמש עליו". ופירש רש"י, אם ברור לך הדבר כשמש.

והנה בעולם הזה אור השמש שהוא אור האמת סגור וטמון בנרתיק, כי אינו גלוי לכל באי עולם השכר שהקב"ה משלם לצדיקים והעונש שהוא מביא על הרשעים. אך למרות הסתר הפנים מאמינים הצדיקים בה' ובתורתו ועובדים את ה', ואילו הרשעים אשר במחשך מעשיהם לועגים על כל דבר שבקדושה ומבזבזים כל חייהם בהבל וריק.

אולם לעתיד לבוא "הקב"ה מוציא חמה מנרתיקה", שיגלה בעולם את אור האמת בלי שום נרתיק והסתר פנים, כדי שיראו כל הנבראים עין בעין את אמיתות התורה ומצוותיה, ואת השקר הגדול של כל הבלי העולם הזה שאין בהם ממש, ובגילוי הזה צדיקים מתרפאים ומתעדינים בו והרשעים נידונים בו.

כי לצדיקים אשר כל חייהם מסרו את גופם ונפשם לעסוק בתורה ובעבודה באמונה פשוטה, אין להם ריפוי ועידון יותר גדול מכך, שיזכו לראות בפועל ממש את כל התיקונים שזכו לתקן בעבודתם בקודש, ולעומת זה הרשעים נידונים בגילוי אור האמת, כי אז יפקחו עיניהם לראות שבזבוז את כל ימי חייהם להבל ולריק בדברים שאין בהם שום ערך, כאשר במקום זה היו יכולים כל רגע לעסוק בתורה ובמצוות, שהשכר הוא כל כך גדול אשר עין לא ראתה.

נקדים עוד מה שדרשו במדרש (ב"ר מו-ב) מה שכתוב (קהלת ג-א): "לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים, זמן היה לו לאברהם אימתי שניתנה לו מילה, שנאמר (בראשית יז-כ) בעצם היום הזה נימול אברהם... ואם תאמר היה לו לימול בן שמונים וחמשה שנה, בשעה שנדבר עמו בין הבתרים, אלא כדי שיצא יצחק מטיפה קדושה". פירוש, מטעם זה צוה הקב"ה לאברהם על מצות מילה כשהיה בן צ"ט שנה לפני שנוולד יצחק, כדי שיוולד יצחק מאברהם כשכבר היה תמים בלי הערלה.

הנה כי כן מאחר שהקב"ה בא לבקר את אברהם אבינו ביום ג' למילתו, ושלח את המלאכים לבשרו על לידת יצחק, שעתידי ללמד זכות על ישראל בגאולה העתידה באומרו להקב"ה: "פלגא עלי ופלגא עלך". לכן עשה הקב"ה פועל דמיון על הגאולה העתידה שהוציא חמה מנרתיקה, לרמז על הגאולה העתידה שעתידי הקב"ה לגלות את האמת בלי שום הסתר פנים. וזהו שרמז רש"י בלשון קדשו: "הוציא הקב"ה חמה מנרתיקה שלא להטריחו באורחים", כי כשיוציא הקב"ה חמה מנרתיקה ותתגלה האמת, שוב לא יצטרך אברהם אבינו לקרב את האורחים לאביהם שבשמים, כי יכירו מעצמם את האמת בלי שום הסתר פנים.

מעתה יאירו עינינו להבין גם כן מה שפתח הכתוב בפרשתנו לרמז על הגאולה העתידה: "וירא אליז הוי"ה", סופי תיבות או"ה, שהן ג' האותיות שישלים הקב"ה בגאולה העתידה, כי כל זה הוא חלק בלתי נפרד מההכנה לבשורה על לידת יצחק, שעתידי להביא שמחה לכל ישראל בלימוד זכות שילמד על כל ישראל בגאולה העתידה.

תודתנו וברכתנו נתונות לאלו שנדבו את הוצאת הגליון לזיכוי אחינו בני ישראל

משפחת מהדב הי"ו - לעילוי נשמת אמם האשה החשובה מרת לאה בת וירג'ני ע"ה

להורדת המאמרים shvilei.com
לקבלת המאמרים באימייל: mamarim@shvileipinchas.com